

Sağlıkta kanıt ve erişim

1 Bir açıklama nasıl sınılanır?

Kurmaca bir okulda iki koridordaki sabunluklar gözleniyor. Öğrenci sayıları ve gözlem günleri aynıdır. İlk ölçümden sonra K'ye hatırlatma afişi asılmış, L'ye hem afiş asılmış hem düzenli sabun dolumu yapılmıştır.

Koridor	Sabun bulunmayan gözlem / toplam gözlem	
	Önce	Sonra
K	8/20	8/20
L	8/20	1/20

İddia:

"L'de hastalıklar yalnız afiş sayesinde azalmıştır."

El temizliği davranışı ve hastalık sayısı ölçülmemiştir.

Hangi değerlendirme, hem verinin gösterdiğini hem iddianın eksik kanıtını doğru belirler?

- A) K'deki sonuç, afişlerin bütün okullarda etkisiz olduğunu kanıtlar.
- B) L'de sabun bulunduğundan öğrencilerin el temizliği kesin düzelmiştir.
- C) Aynı öğrenci sayısı, iki müdahalenin etkilerini ayırmak için yeterlidir.
- D) Sabunsuz gözlem azalmıştır, bu, hastalıkların da aynı oranda azaldığını gösterir.
- E) L'de erişim iyileşmiştir; hastalık sonucu ve afişin ayrı etkisi gösterilmemiştir.

2 Giriş açık, katılım eksik

Bir toplum merkezinde erişilebilirlik incelemesi yapılıyor. Amaç, kullanıcının başkasına zorunlu bağımlı olmadan danışmaya ulaşip sıra duyurusunu takip etmesidir. Çözüm, kullanıcının görüşüyle yeniden denetlenecektir.

Deniz

Tekerlekli sandalye kullanan Deniz koridoru geçemiyor.

Suna

İşitme güçlüğü yaşayan Suna sırasını kaçırmıyor.

Hangi düzenleme iki farklı engeli doğrudan giderirken bağımsız katılımı korur?

- A) Dolapları yana sıkıştırmak; sıra sesini sürekli yükseltmek
- B) Koridoru açık tutmak; sıra numarasını sesli ve görünür sunmak
- C) Deniz'i arka depodan geçirmek; Suna'ya sırayı komşusundan sordurmak
- D) Kapıya yeni tabela asmak; danışmaya daha güçlü hoparlör almak
- E) İki kullanıcı için ayrı gün açmak; mevcut düzeni o gün korumak

3. Tıklanma güvenilirlik midir?

Bir paylaşımda “Bu ürün bütün öğrencilerin yorgunluğunu giderir.” deniyor. Paylaşım çok izlenmiş; hazırlayanın uzmanlığı, dayandığı çalışma ve tarih yazmıyor. Resmî sağlık bilgilendirmesi ise ilaçla ilgili kararların bireysel değerlendirme ve yetkili sağlık meslek mensubu ile doğrulanmasını vurguluyor.

Hangi değerlendirme iki bilgiyi doğru ilişkilendirir?

- A) Kaynağı eksik iddia doğrulanmalıdır; popülerlik kişiye uygunluk kanıtı değildir.
- B) Resmî metin varsa bütün ürünlerin aynı etkiyi yaptığı kabul edilir.
- C) Ürün adının paylaşılması, iddiayı otomatik bilimsel yapar.
- D) Paylaşım yeni görünüyorsa uzmanlığı araştırmak gereksizdir.
- E) İzlenme sayısı arttıkça bireysel değerlendirmeye gerek kalmaz.

4. Hizmetin amacı

Bir merkezde üç çalışma tanımlanıyor; K, sağlığı tehdit eden çevresel riskleri azaltmaya yönelik bilgilendirme; L, bir sağlık sorununun hekim tarafından değerlendirilmesi ve tedavisi; M, günlük etkinliklere daha bağımsız katılımı destekleyen uzman planı.

Hangi sınıflama amaçları ayırırken hizmetlerin birbirini tamamlayabileceğini korur?

- A) K tedavi, L rehabilitasyon, M yalnız tanıtım; aralarında ilişki yoktur.
- B) K koruyucu, L tedavi, M rehabilitasyon; uygun durumlarda birlikte yürüeyebilirler.
- C) Üçü de yalnız ilaçla tedavidir; katılım ayrı bir amaç olamaz.
- D) K koruyucuysa L ve M hiçbir koşulda gerekli değildir.
- E) M bağımsızlığı hedeflediği için sağlık hizmeti sayılamaz.

5. Temiz görünmek yeterli mi?

Okul ekibi lavaboyu uzaktan gözleyip “Yerler parlak; el temizliği için bütün koşullar hazır.” yazıyor. Yakından incelemede bazı sabunlukların boş, suyun ise erişilebilir olduğu görülüyor. Öğrencilerin temizlik davranışı ölçülmemiştir.

Rapor cümlesini düzeltiniz. Ortam görünümü, araçlara erişim ve öğrenci davranışı arasındaki farkı kullanınız.

6. Katılımın ölçüsü

Bir etkinlik kaydı artık büyük yazılı ve sesli olarak sunuluyor. Yönetim başarıyı yalnız hazırlanan dosya sayısı ile ölçüyor. Kullanıcıların kayıt işlemini tamamlayıp tamamlayamadığı bilinmiyor.

Hangi ek veri düzenlemenin amacını en doğrudan değerlendirir?

- A) Duyuruyu hazırlayan çalışanların toplam sayısı.
- B) Dosyaların birbirine ne kadar benzediği.
- C) Farklı ihtiyaçları olan kullanıcıların işlemi bağımsız tamamlayabilmesi ve bildirdiği güçlükler.
- D) Etkinlik salonunun fotoğraflarının beğenilme sayısı.
- E) Dosyaların kapağında kullanılan renk sayısı.

7. Sosyal koşulu gözden kaçırmak

Kurmaca bir okulda öğrencilerin bir bölümü ücretsiz etkinliklere katılamıyor. Görüşmelerde etkinlik saatinin son servis saatinden sonra olduğu ortaya çıkıyor. Rapor taslağı "Katılmayanlar sağlığı önemsemiyor." diyor.

Hangi değişiklik kanıta daha uygundur?

- A) Katılımı artırmak için görüşme verilerini rapordan çıkarmak.
- B) Öğrencilerin niyetini kesinleştirmek için raporu daha sert yazmak.
- C) Ücretsiz olması ulaşım sorununu ortadan kaldırdığı için taslağı korumak.
- D) Katılımı ulaşım ve zaman koşullarıyla birlikte değerlendirmek; nedeni kişilik yargısına indirgememek.
- E) Servis saati bilindiğine göre öğrencilerin bütün sağlık davranışlarını açıklamak.

8. Bir sorun, üç boyut

Bir öğrenci, uzun süren bir sağlık sorunu nedeniyle bazı günler yorulduğunu, grup çalışmalarını kaçırmaktan kaygılandığını ve arkadaşlarının plan değişikliklerini kendisine bildirmediğini söylüyor. Tanı veya tedavi bilgisi verilmemiştir.

Verilen ifadeleri bedensel, psikolojik ve sosyal boyutlarla eşleştiriniz. Okul içinde yapılabilecek bir katılım desteği öneriniz; tanı veya tedavi önermeyiniz.

.....

.....

.....

.....

9. Deneyim aktarımının sınırı

Bir öğrenci, arkadaşının kullandığı ürünle ilgili olumlu deneyimini dinler. Arkadaşının sağlık değerlendirmesini, kullandığı başka ürünleri veya kendisine uygunluğu bilmez. Öğrenci yalnız bilgiye nasıl yaklaşacağını belirleyecektir.

Hangi yaklaşım uygundur?

- A) Çok kişi beğenmişse resmî bilgilere bakmayı bırakmak.
- B) Aynı yaşta olmalarını yeterli sayıp aynı kullanım kararını almak.
- C) Olumlu tek deneyimi bütün öğrencilerde etki kanıtı saymak.
- D) Ürünün ambalajı benzerse kişisel farklılıkları önemsiz görmek.
- E) Arkadaşın deneyimini dinlemek ama kişisel kullanım kararı için yetkili sağlık meslek mensubuna danışmak.

10. Amaç değişmeden yöntem değişir

Bir rehabilitasyon hizmetinde amaç, kişinin günlük yaşamda bağımsız katılımını desteklemektir. İki kişinin ortamları ve öncelikleri farklı olduğu için uzman ekip farklı planlar hazırlamıştır.

Hangi yorum veriye uygundur?

- A) Aynı amaç, farklı gereksinimlere göre farklı yollarla desteklenebilir.
- B) Bağımsızlık yalnız tek araçla sağlanabildiği için planlar aynıdır.
- C) Bir kişinin planı diğerine de doğrudan uygulanmalıdır.
- D) Planları karşılaştırmak için kişilerin görüşünü dışlamak gerekir.
- E) Planlar farklıysa ortak amaç mutlaka terk edilmiştir.

11. İki eksik bilgi

Bir sağlık duyurusu “Geçen yıl yayımlandı; bu yüzden kesin doğrudur.” diye paylaşılır. Duyurunun yazarı ve dayandığı resmî belge bağlantısı verilmemiştir. Öğrenci şu notu tamamlayacaktır: “Tarih bilgisi _____ kontrolüne yardım eder; tek başına _____ kanıtı değildir.”

Boşlukları anlamlı biçimde tamamlayınız. Duyuruyu değerlendirmek için tarih dışında iki kontrol yapınız.

Sağlık Duyurusu

Tarih: Geçen yıl

Yazar: _____

Kaynak: _____

12. Ortak ortamda sorumluluk

Okul mutfağında temizlik araçları kilitli dolaptadır. Sorumlu kişi günün bir bölümünde başka binada çalışır. Ekip yalnız “Herkes daha dikkatli olsun.” afişi asmayı planlar.

Hangi ek düzenleme belirtilen soruna doğrudan karşılık verir?

- A) Sorumlu kişinin bulunduğu saatleri hiç kaydetmemek.
- B) Araçlara yetkili ve güvenli erişim düzeni kurup dolum/bakım sorumluluğunu belirlemek.
- C) Dolabın kilitli olmasıyla bütün temizlik koşullarının tamamlandığını kabul etmek.
- D) Afişin yazısını küçültüp daha çok uyarı eklemek.
- E) Dolabın rengini değiştirip erişim düzenini aynı tutmak.

13. Toplam sayıdaki görünmez fark

Bir kulüp, erişilebilir kayıt düzenlemesinden sonra toplam başvurunun arttığını bildirir. Ancak büyük yazılı form isteyen öğrencilerin yarısı hâlâ formu tamamlayamadığını söylüyor.

Hangi değerlendirme iki veriyi birlikte korur?

- A) Toplam artış, bütün kullanıcılar için engellerin kalktığını kanıtlar.
- B) Bazı kullanıcılar zorlandığı için toplam artış yok sayılmalıdır.
- C) Başvuru artmış olabilir; grup deneyimleri incelenmeden eşit erişim sonucu kurulamaz.
- D) Formu tamamlayamayanlar başvurmadığı için değerlendirmeye alınmamalıdır.
- E) Yalnız tamamlanmış formlara bakmak en geniş kullanıcı bilgisini sağlar.

14. Gizlilik korunarak veri toplamak

Okul, suya erişim noktalarının kullanımını iyileştirmek istiyor. Bir öneri herkesin sağlık geçmişini isimleriyle panoya yazmak; başka öneri su noktalarının çalışır durumda olup olmadığını ve yoğun saatleri kişisel bilgi toplamadan kaydetmektir.

Amaç için hangi veri planını seçersiniz? Gereklilik ve mahremiyet bakımından iki gerekçe yazınız.

15. Destek ile uzmanlığın sınırı

Bir öğrenci zorlandığı günlerde arkadaşlarının ders notlarını paylaşmasını yararlı buluyor. Başka bir öğrenci “Arkadaş desteği varsa uzman desteğine hiçbir zaman gerek kalmaz.” diyor. Kişiye ait tanı veya tedavi bilgisi yoktur.

Hangi karşılık uygundur?

- A) Arkadaşlık değerli olduğu için bütün sağlık değerlendirmelerini karşılar.
- B) Not paylaşımı yararsızdır; sosyal destek hiçbir katkı sağlayamaz.
- C) Tanı verilmediğinden öğrenci hakkında kesin bir hastalık adı söylenmelidir.
- D) Sosyal destek katılımı kolaylaştırabilir; gerektiğinde profesyonel yardımın yerine geçmez.
- E) Bir gün iyi hissetmek bütün gelecekteki ihtiyaçları ortadan kaldırır.

16. Küçük değişiklik, sürdürülebilir izleme

Bir okulda el temizliği araçlarına erişim için görevli çizelgesi hazırlanır. İlk hafta eksikler giderilir. Sonraki haftalar için kontrol zamanı ve eksik bildirme yolu tanımlanmamıştır.

Planı sürdürülebilir kılacak iki ek adım yazınız. Başarıyı öğrencileri suçlamadan gösterecek bir kayıt ölçütü öneriniz.

17. Görüşleri çözümle eşleştir

Kullanıcı notları:

- 1 Küçük yazılı duyuruyu okuyamıyorum.
- 2 Başvuru yalnız çevrim içi, evde bağlantım yok.
- 3 Süreç değiştiğinde bilgi verilmiyor.

Çözümler:

- A Okulda erişilebilir başvuru noktası.
- B Büyük yazılı ve uygun alternatif biçim.
- C Değişiklikleri önceden, anlaşılır kanallarla bildirme.

Notları çözümlerle eşleştiriniz. Bir düzenlemenin işe yarayıp yaramadığını kullanıcılarla nasıl sınayacağınızı ekleyiniz.

18. Açıklamayı genişletmek

Bir öğrenci “Etkinliğe katılım yalnız kişinin isteğine bağlıdır.” diye yazar. Görüşmelerde bedensel yorgunluk, kalabalıkta kaygılanma ve ulaşım güçlüğü gibi farklı deneyimler bildirilmiştir.

Hangi düzenleme biyopsikososyal yaklaşımı en iyi yansıtır?

- A) Yalnız isteği ölçüp diğer ifadeleri dışlamak.
- B) Bütün öğrencilerde aynı tanının bulunduğunu varsaymak.
- C) Üç deneyimi tek bir kişilik özelliğiyle etiketlemek.
- D) Ulaşım düzelince bütün bedensel ve duygusal güçlüklerin kesin biteceğini söylemek.
- E) Bedensel, duygusal ve sosyal koşulları ilişkileriyle değerlendirmek; kişileri aynı açıklamaya zorlamamak.

19. Paylaşmadan önce

Bir öğrenci kaynağı belirtilmeyen sağlık mesajını paylaşmak üzeredir. Kontrol kartları:

- K**—İddianın özgün kaynağını bul.
- L**—Kaynağın yetkisini, tarihini ve iddianın kapsamını değerlendir.
- M**—Gerekirse yetkili sağlık meslek mensubuna sor; doğrulanmayan iddiayı kesin bilgi gibi yayma.

Başlangıç için uygun sırayı yazınız. “Arkadaşım gönderdi.” bilgisinin hangi kontrolün yerine geçemeyeceğini açıklayınız.

20. Hizmet sayısı ve katılım

Bir merkez bu yıl daha çok bilgilendirme oturumu düzenlemiştir. Öğrencilerden bazıları oturum saatlerinin uygun olmadığını, bazıları anlatımın anlaşılmadığını belirtir. Rapor yalnız “Oturum sayısı arttı; hizmet herkes için yeterli.” sonucunu verir.

Sonuç cümlesini düzeltiniz. Hizmetin erişimini ve anlaşılmasını ayrı ayrı değerlendirecek iki soru öneriniz.

